

Cholajil 026
GENESIS
13:1-14:20

Ri qatijik anim chupam ri Uloq' Pixab' kämik kujopan chupam ri cap. 13 rech ri Gènesis.

Chupam k'u wa' we cap. ri' kaqil ri utzilajik ri Abram chupam ri ulew re Egipto. Kachilax k'u rumal ri Lot chupam ri ulew ri chi'm che. Man chunaj tä k'ut ri Lot kutas rib' chirij ri Abram ke' k'u pa Sodoma. Kuk'ut k'u rib' ri Dios chuch, are wa' ri oxmul uk'utik rib'. Aretaq ri Abram k'o chupam ri tinamit Egipto xuquje' k'o na ruk' ri Lot, man xuk'ut tä rib' ri Dios chuch; aretaq k'u xtzalij chupam riulew ri chi'm che, xuquje' aretaq xutas rib' chirij ri Lot, tek'uri' ri Dios xuk'ut rib' chuch. Chupam ri Gènesis 13:1-4 qasak'ij ampe:

1 Xel k'u b'ik ri Abram pa Ejipto rachil ri rixoqil, xuquje' ronojel ri k'o kuk', xtzelej pa ri chaq'ij uwo saq pa Negueb. Teren ri Lot chkij ri u k'ojol ri u chaq'. 2 Sib'alaj q'inom ri Abram, k'o u rajil re q'an puaq re saq puaq, xuquje' e k'o k'ya rawaj. 3 Xel chi b'ik pa Negueb, nojimal xutaqej ri b'e, k'ä xopan pari tinimit Betel; xel chi k'u b'ik chila' xb'e pa ri k'olb'al jawije' ri xk'oji wi kan nab'e, chuxo'l ri tinimit Betel xuquje' ri Hai. 4 Are k'olb'al wa' ri xuyak wi kan jun prob'al nab'e, chila' k'ut xutz'onoj wi toq'ob' pa ri u b'i ri Ajawaxel. (Gen. 13:3-4)

We Abram ri' are jun achi wa' pataq kan ri q'ij ri'. Are jun achi wa' ri sib'alaj q'inom pataq kan ri q'ij ri'. Kaqil kamik, chi kub'an ri ub'inem pa umoxq'ab' ri Bet-el relik b'i pa Jerusalen. Kopan k'u pa ukyaq'ab' ri Hebron, k'a kopan na chupam ri k'olib'al jawije' chi' xuk'uji' wi kanoq Chila' k'u xuq'ilaj wi ri ub'i ri AJAWAXEL. Chila' ampe la ajil tz'aqat tatb'anel, pune' wa' we achi ri kupotz'ola' rib' xuquje' katzaqik, katzalij ruk' ri Dios. ;Sib'alaj kajamb'al rilik chi k'o jun Dios jachin ruk' katzalij wi jun! Tek'uri' kaqilo chi ri Abram xuquje' ri Lot kakijach kib' xa rumal ri ch'oj rixtiktaj chikixo'l ri kayuq'ab' kech ri kawaj. Qasak'ij ampe ri vers. 5-7:

5 Ri Lot xuquje' sib'alaj q'inom junam ruk' ri Abram, e k'o k'ya winaq ri e teren chkij; 6 Man kub'ana' ta chi k'ut ri q'ayes ri k'o pa ri ulew ri' chke ri k'yalaj chij. Jeri' man kuya' a chik chi xa ta pa jun k'olb'al kek'oji' ta chi wi, 7 Kech'ojin k'u ri rajyuq'ab' ri Abram kuk' ri rajyuk'ab' ri Lot. Pa rik'ijol ri' k'ä ejekel k'u ne ri ajcananeyib' xuquje' ri ajperezeyib' pa ri ulew ri'. (Gèn. 13:5-7)

Ri lal ajil tz'aqat ki'l la, chi ri Lot sib'alaj utz xel chupam ri tinamit Egipto xuquje' ri are' q'inom. Ri Utzij ri Dios sib'alaj kajamb'al rilik, wetä xaq xuwi qaya' qib' chi kujuch'ab'ej. Qila' ampe chi ri Abram xuriq keb' jasech chila' pa ri tinamit Egipto, wa' we jastaq ri' kub'an che chi kuriq jun k'axk'ol rumal, ri k'ax uch'ob'ik upam. Jun che wawe jastaq ri' ri xuriqo are ri q'inomal. Ri jun chik are jun ali ri loq'om pataninel ri ub'inam Agar, chanim na kaqasak'ij wa' chirij we ali ri'.

Chi' ri, are ri q'inomal ri kuk'am uloq k'axk'ol. Ri Abram xuquje' ri Lot rajawaxik kakijach kib' rumal chi k'o ch'oj chikixo'l ri kajyuq'ab' rech ri kawaj, ¿A xil la chi ajcananeo xuquje' ri ajferezeo ek'o ri e'are' chupam wa' we ulew ri'? Ri rajyuq'ab' ri Abram xuquje' ri Lot, are k'u ri e'are' man kakil taj. Are k'u ri ajcananeo kajasjat puxikin ri ajferezeo ku'bij che: ¡Chawila' ampe, jun mul chik kech'ojnik! Xeb'ok cho ri ulew xuquje' xkiwok k'u jun porob'al che ri junalik Dios xuquje' ri k'aslik. Qastzij ne chi aretaq xeb'ok kan nab'e waral, nim xqil ri Abram xuquje' xqachomaj chi ri are' are jun achi ri utz xuquje' k'o ri qastzij chuchi'. Xane' chiwila' k'u kämik. Chiwilak'amperi ch'oj ri k'o chikixo'l ri e'are'. Man kaqakoj tä chik kämik, chi ri ajcananeo xuquje' ri ajferezeo chi kenaj tä ne' ruk' jun chomanik chi ri Lot xuquje' ri Abram e'utz taq winaq.

Ajil tz'aqa't tatb'anel, kaqab'ij jun jasech chi jun winaq kub'ano chi man utz tä kil rumal jun chik. Man qeta'm taj jawije' chi' kel wi la, xane' we junam ruk' ri jorpa ne' ri k'olib'al ri k'olik xuquje' ri k'olib'al ri kinel wi in, kuya' kaqab'ij ri ajmetodistas, ri ajbautistas, xuquje' ri presbiterianos man qas tä kakaj tä kib'. K'o ch'oj chikixo'l. K'o jujun taq mul chi chikixo'l ri komontiox xuquje' k'o ch'oj. Ri man ekojonelab' taj ri ke'ilow uloq keta'm wa' ronojel e'are'. Krajne' we winaq kakichomaj: B'are are' je' la' ri Evangelio, utz ne' we man k'owe che ri Evanjelio. Are man k'ax tä ub'anik ne' ri ch'oj pataq ri b'e ri man chupam tä ri komontiox. Man rajawaxik tä na kinok chikixo'l ri ekojonelab' rech kinriq ch'oj. Chupam ri Juan 13:35, qasak'ij: Rumal wa' we ri' kakich'ob'o chi ixnutijoxelab', we k'o loq'b'al k'ux chixo'l. Are wa' ri xub'ij ri Qawal Jesùs. Man xub'ij taj chi ri achijab' kakich'ob'o chi ujutijoxelab' we qawok taq ja re ri komontiox re ri Dios xuquje' kaqak'am ub'e jun Komontiox. ¡Qastzij ri' chi man je' taj! We k'o loq'b'al k'ux ri jun che ri jun chik. Ri ajferezeo xuquje' ri ajcananeo, ri e'are' keta'm jumpa k'o ch'oj chupam taq ri komontiox, ajil tz'aqat tatb'anel.

Ek'ya chike ri qanan qatat kämik ri man kech'ak tä che ri Cristo, rumal taq ri ch'oj ri k'o chupam taq ri komon Ti'ox. Ri ajferezeo xuquje' ri ajcananeo ek'o chupam ri ulew, xuquje' ek'o na cho ri uwachulew che taq ri q'ij kämik xuquje' qas ek'o chunaqaj ri jawije' k'o ri komon ti'ox la. Qasak'ij ampe ri vers. 8 xuquje' ri 9 rech we cap. 13 rech we Gènesis ri taqin qatijoj qib' chirij:

8 Xa je ri' ri Abram xub'ij che ri Lot: Man utz taj kak'uji' ch'oj chaqaxo'l uj, xuquje' chikixo'l ri qajyuq'ab', rumal chi qachalal qib'9 K'o ronojel ri ulew chawach. Kinta jun toq'ob' chawe, tasaa awib' chwij. We kate' chu mox q'ab' kine' in pa ukyaq'ab', xuquje' we kate' paukyaq'ab' kine' in pa mox q'ab'. (Gen. 13:8-9)

Are ri Abram ri tajin kariqow ri k'axk'ol xuquje' are are' kanow ri tasow'ib'. Kaqab'ij chi are jun nim achi ruma chi wa' we ri' karaj jun utzalaj nojmanik rech ub'ixik wa' ri xub'ij che ri Lot. Xuta' ri Abram che ri Lot chi chucha' ri kärej, chupam ri nik'yaj vrs. chik ri qachip b'ik chupam ri ver. 10 k'a chupam ri 13 qasak'ij ampe:

10 Ri Lot xuyik k'u ri uwach xril k'u ronojel ri lyanik chuchi' ri Jordan, kopan k'a Zoar, are jun ulew ri man rajawaxik tä joron che, jas k'o ri Eden o jas tä ne' ri ulew re ri Egipto. Are je' wa' k'a aretaq maja' kawulix ri Sodoma xuquje' ri Gomorra. 11 Are k'u ri Lot xucha are' ri lyanik chuchi' ri Jordán, xq'ax k'u je la' chreleb'al q'ij. Je' ri' chi ri Abram xuquje' ri Lot xkijach kib'. 12 Ri Abram xkanaj kan pa ri ulew re Canaán, are k'u ri Lot xek'ol chikixo'l taq ri tinamit ri ek'o pa ri lyanik, xuyik taq ri umo' chuxkut ri tinamit Sodoma. 13 Ri ek'o pa ri timanit Sodoma e'itzel taq winaq xuquje' kaka'n nimaq taq mak cho ri AJAWAXEL. (Gen. 13:10-13)

Ri Lot xucha' jun k'olib'al ri sib'alaj je'lik. Sib'alaj kajamb'al uchomaxik chi ri Lot k'o ruk' ri Abram chupam ri ulew. Kraj ne' ri Lot aretaq koksan aq'ab' kuyik aq'anoq ri uchi' ri umo' jawije' kawar wi, kaka'j k'u apanoq tek'uri' ku'b'ij che rixroqil: "Nuloq', ¿Amakawilo chi are jun je'laj ilib'al ri kaqil apanoq ikem? Aretaq kasaqariq kawalij k'ut tek'uri' kub'ij k'ut: "Sib'alaj jun utz rilik apanoq le kaqil apanoq jela' le. Ri q'ayes sib'alaj räx q'ij chi q'ij chupam le k'olib'al le". Aretaq xopan k'u ri q'ij aretaq ri Lot rajawaxik kuchomaj jawije' ke wi, qeta'm k'u ri k'olib'al ri xucha'. Man k'o tä jun achi xaq tetälik katzaqik. Xatz' kak'ulmataj wi ri' chupam jun joq'otaj. Kuyik k'u ri uwach ri umo' kuya' k'u apan chusuk'ilal ri Sodom are' k'u wa' ri uchapletajik. Xuyak k'u uwach ri Lot, xril k'u apanoq ronojel ri lyanik.... xuquje' xe' pa we k'olib'al ri'. Are k'u jun jasech wa' ri sib'alaj k'ax ri xub'an ri Lot chupam ri

uk'axlemal. Kaqil ampe na choch aq'anoq' jas ri xuk'ulmaj ri are', rixroqil, xuquje' ri eralk'wal, chupam ri jun ajmakalaj tinamit Sodoma. Qasak'ij ampe ri ver. 14:

14 Aretaq ri Lot man k'o tä chik ruk' ri Abram, Xub'ij ri AJAWAXEL che: Abram walajisaj ampe ri awach jawije' chi' ri at k'o wi, täkay ampe apanoq pa releb'al q'ij, pa uqajeb'al q'ij, pa umox q'ij, pa ukyaq'ab' q'ij. (Gen. 13:14)

Are wa' ri uroxmul chi ri Dios xuk'ut rib' cho ri Abram. Jun mul chik kuk'ut ri ulew choch ri kuya' na che. Aretaq kuk'is utzam, ri kuk'ut rib' ri Ajawaxel cho ri Abram, xuquje' q'atannoq wa' xuquje' kuk'ut na rib' chikiwach taq ri aje' taq nan tat chik ri kek'uji' na, xukoj k'u k'ulb'at ri Ajawaxel chutzam taq ri ulew. Pa jun tzij chik q'ateb'al xuk'ut chikiwach jawije' katani' wi ri ulew ri'. Sib'alaj qas xuya' kan chikiwach chirij wa' we ri'.

Chi' k'u wa' qas käraj ri qanima' chi kaqaya' kan we chomanik ri': Ri achijab' rajawaxik chi kakik'is uwach ri aje'taq ch'ab'al ri kub'ij chi ri kaj k'o chupam jun k'olib'al ri man q'alaj taj. Ya'ampe la alaq chqe kaqab'ij ajil tz'aqat tatb'anel, chi ri kaj are jun k'olib'al ri qastzij. Man are' tä ri jujun taq b'ix, jun ch'aqab' ulew ri sib'alaj je'lik pa jun naj k'olib'al. Are jun k'olib'al ri sib'alaj q'alaj jawije' k'o wi. Ri Utzij ri Qatat are sib'alaj q'alaj ri kub'ij, xuquje' ri wuj Apocalipsis, ri Dios kuq'alajisaj qas q'alaj ri kub'ij. kuya' jun uk'ulb'atil chrij, xuquje' kujkowin k'u che uch'ob'ij jub'iq' rij wa'. Ri Ajawaxel man kub'ij tä jun jasech ri qas man q'alaj taj we qastzij o man qastzij taj/Teòrico, xane' ruk' ri q'alaj wi uwachil xuquje' qastzij. Qasak'ij ampe ri Gen. 13:15-18:

15 Ronojel ri ulew ri kawilo kinya' chawe xuquje' chke ri awijalil, chb'e q'ij saq. 16 Kinb'an chike ri awijalil chi kek'yarik jas ri poqlaj, we k'o jun kakowin che rajilaxik ri poqlaj rech ri ulew, kakowin ri' che rajilaxik ri awijalil. 17;Tu'älij k'ut chat b'in cho ri unimal xuquje' cho ri unajal ri tinamit, rumal chi chawe kinya' wi! 18 Te k'u ri' ri Abram xuyik k'u b'i ri umo' xe'l k'u b'ik xek'ol chuxkut ri Hebron, ruk' ri ujuyub' ri Mamre. Chila xuwok wi jun porob'al che ri AJAWAXEL. (Gen. 13:15-18)

Ajil tz'aqat tab'anel kil la, ri kub'an ri Dios che we achi ri'. Kämik k'ut, kuk'ut ri ulew chuch xuquje' kub'ij che jastaq ri k'o chupam we ulew ri'. Xuquje' qas kuya' kan ub'ixik che chi ri are' kak'uji' na ek'ya ralk'wal. Qeta'm jas ri xub'an ri Abram. Sib'alaj nim rilik chi ri wuj ri b'otz'talik rech ri kaminaq plo katz'ib'ax wa' we keb' oxib' tzij ri'chrij ri we wuj Gènesis. Kuya' jun ub'ixkil

chqe qas jikom chrij ri Abram aretaq xb'in chuwach xuquje' pa unajal ri ulew. Are jun je'lalaj ulew pataq ri uq'ijol ri Abram ri'.

Kaqil waral chi ri Abram xel chi k'u prik'olb'al junmul chik, xak'une' jawije' chi ri ke' wi', kuwok jun porob'al. Man k'ax tä rilik jawije' chitaq k'olib'al xk'uji' wi'. Ri are' xuya' kan taq natab'al re. Ri achija'b kiyom kan taq nab'al ke chupam ri ik'. Xkiya' kan jun bandera ruk' we keb' oxib' taq tzij ri: "Ujpetinoq ruk' jamiril". Man xkiya' tä k'u kan jun Biblia, ri Utzij ri Dios. Pune' jeri', man k'o tä wi jun utzil ri' kanom, xane' q'alaj ri ajilb'alil chupam ri junab xuquje' ri chomanik rech ri joq'otaj ri ujk'owi. Ri nim ub'anik cho ri Abraham are uwokik jun porob'al che ri Ajawaxel, xuquje' are' k'u wa' ri qas kok che uyakik jawije' chi' taq ri ke' wi. Qila' k'ampe ri kel ku'b'ij ri tzij, "Mamre" kel kub'ij "Q'inomal", xuquje' ri tzij Hebròn kel kub'ij "Riqow 'ib'". Are jun k'olib'al wa' ri sib'alaj jel k'olem chupam. Kaqilo, chi are xux rachoch ri Abram wa' xuquje' chila' muqtal wi. Are k'olib'al wa' jawije' chi' xurij kak'uji' wi. Are jun utzalaj k'olib'al wa' rech k'olem chuxo'l ri q'inomal, xuquje' ri k'olib'al rech ri riqow 'ib' ruk' ri Dios. Are jun k'olib'al wa' ri sib'alaj kajamb'al rech kub'an ri uk'aslemal jun chupam xuquje' che uwokik jun porob'al che ri Ajawaxel.

Kaqachip ri qatijonik kamik chrij ri cap. 14, xuquje' chupam wa' we cap. ri' kuya' chaqawachri nab'e ch'oj ri kaqariq chupam ronojel tzijob'elil, chupam wa' we ch'oj ri' ri Abram kukol ri Lot. Xuquje' käya' chaqawach ri nab'e kojol tab'al toq'ob', ri Melquisedec, ri kutewchi'j ri Abram. Are jun cap. wa' ri sib'alaj nim ub'anik. Pune' jeri', kaqilo chi man are' tä wa' ri joq'otaj ri utz rilik chupam we tzijob'elik ri'. Jun kuna' chi we tä esam wa' we ri', chi utz' wi na uk'isik ub'ixik. Pune' je'ri', are jun che taq we ri cap. ri sib'alaj nim ub'anik chupam we wuj Gènesis. Qasak'ij ampe ri vers. 1 xuquje' ri 2 rech ri cap. 14:

1 Pataq ri q'ij ri' ri ajawinel rech ri tinamit Sinar, ri Arioc rech ri Alasar, ri Quedorlaóme rech ri Elam, xuquje' ri Tidal rech ri Goyim, 2 xek'uji' pa ch'oj kuk' taq ri ajawinelab' rech ri tinamit Bera Sodoma, ri tinamit birsá rech ri Gomorra, ri tinamit Sinab rech ri Adma, ri tinamit Semeber rech ri Zeboyin, xuquje' ri ajawinel rech ri tinamit bela, kaqab'ij che, rech ri Zoar. (Gen. 14:1-2)

Wa' we vers. taq ri' e utz taq wa' che uq'alajisaxik ri tzijob'elil, ¿Jas kachomaj la che? K'o keb' oxib' wuj rech ri tzijob'elil paqaq'ab'. Ri ajawinelab' ri ek'o pa releb'al q'ij kekich'ak ri ajawinelab' taq rech ri Sodoma xuquje' ri Gomorra. Are wa' ri kub'ij ri nab'e taq julajuj vers.

Pa jujun taq junab', ri enimaq taq achijab' ri k'o kichomanik xuquje' ri man kakik'am tä jun chomanik chik kakipaqchij apanoq wa' we jun b'ixkil ri'. Kakib'ij chi wa' we achijab' taq ri' man ek'o tä wa' chupam ri tzijob'elil xatäne' jub'iq', xuquje' man xeq'alajin taj chupam ri tzijob'elil ajuwachulew, are jun tzijob'elil wa' ri xa kuya' tzeb'al. ¿A eta'm la, ajil tz'aqat tab'anel, che ri kib'i' taq we achijab' ri' etz'iptal wa' cho taq ri tz'aq xuquje' chotaq ri xan? Rumal k'uwa' qeta'm chi tzij xek'ujik. Xuquje' ne', ri b'i'aj Amrafel ri kanatax chupam we cap. ri', eta'mtal uwach wa' kämik ruk' ri b'i'aj "Hammurabi" chupam jun tzijob'elil ajuwachulew.

Jun jasech ri kariq waral ri sib'alaj nim ub'anik ri kaqariq waral chix b'an jun nimalaj ch'oj, xuquje' are wa' ri nab'e ch'oj ri kanatax chupam we Biblia. Rumal k'u wa', kaqilo chi ri achijab' chanim xkichip taq ri ch'oj. Qasak'ij ampe ri cap. 14:3-4 rech ri wuj Gènesis:

3 We job' k'isb'al taq ajawinelab' ri' xkimulij k'ut ri kajch'ojab' xo'l ri juyub' Sidim, jawije' k'o wi ri kaminaq plo. 4 Lajuj junab' chik tajin kepatanin che ri Quedorlaómer, xane' chupam k'u ri junab' oxlajuj xkiyik kib' chirij ri ajawinel ri'. (Gen. 14:3-4)

Xaq jun tzijob'elil wa' ri k'o quk' waral, man kasak'ij tä k'u wa' we cap. ri kapaj chi kapaj tzij. Ri aje' taq ajawinelab' rech ri k'olib'al pa releb'al q'ij xe'opan k'ut xuquje' xekich'ak ri ajawinelab' ri kimulin kib' chrij ri k'olib'al ri k'o ikim che ri kaminaq plo. Xe'opanik rech kakik'am b'i pa che'. We k'o jun mapa chrij ri Biblia la, b'ana' ampe la jun toq' tzukuj la kariq k'u la chi ri eare' ke'ak'ow wina chupam ri rachoch ri Abram rech kakiya' kan ri kaminaq plo. Rajawaxik na kakixalq'atij na ri utz ulew jastane' jun arku' kaka'n che ri kib'e, tek'uri' ketzalij chupam ri ulew jawije' chi' eb'elinoq wi uloq pa ri releb'al q'ij.

Sib'alaj nim rilikwa' we ri' xuquje' k'o upatan che utzijoxik chqe jacha' jun tzijob'elil, kuya' ub'ixkil chqe chrij ri nab'e ch'oj. Man kujoj tä chupam ronojel ri jastaq ri kub'ij chqe. Aretaq kachomaj rij, chi ri aje' taq ajawinelab' ajreleb'alq'ij, ech'ojannoq wa' chila' ojer, xuquje' xkiya' ri ajawinelab' kech taq ri tinamit ajSodoma xuquje' ri ajGomorra, xane' ri e'are' xkiyik kib' chikij. Arewa' xb'anowik chi ri ajawinelab' rech releb'al xka'n chi jun mul chik ch'oj kuk'. xane' ri qe'uj man kaqakoq taj chi wa' we ub'ixkil ri tzijob'elil ri' aretane' ri uk'ux ri karaj ri ajtz'ib' kub'ij chqe. Ri nim ke'l wi' kub'ij are la chi ri Lot uyujum rib' wa' chikixo'l, are k'u ri Lot uk'ajol ri uchaq ri Abram. Ri lal xil la chi ri Lot k'o are' pa Sodoma xuquje' xchap b'ik.

Jas ri qab'im chik, aretaq ri ajawinelab' rech releb'al q'ij xeb'el uloq chupam ri k'olib'al re Sodoma xuquje' ri Gomorra, xeb'e pa umox uq'ab' q'ij chuchi' ri kaminaq plo pa uqajb'al q'ij. Wa' we ri' man kkanaj tä sib'alaj na'j che ri k'olib'al Hebron xuquje' ri Mamre jawije' k'o wi ri Abram. Ri lal kakowin la katak'i la jawije' chi' xtak'i wi ri Abram chupam kan wa' we q'ij ri', xuquje' kakowin la chi kil la apanoq jas ri kak'ulmataj chila', aretaq kil la apanoq chisuk'ilal ri kaminaq plo. Xajeri' chi aretaq xeb'ix che ri Abram jas ri tajin kak'ulmatajik, aninaq xel b'i ri Abram che kiternexik ri k'ulel. Pa joq'otaj k'ut kaqil na chi ri Abram keb'uch'ak taq ri ajawinelab' rech releb'al q'ij, karesaj uloq ri Lot pakiq'ab' ri k'ulel xuquje' ri jastaq. Qasak'ij ampe ri versiculos 12-13 rech ri cap. 14 re ri Gènesis:

12 Ri Lot k'ut ri ch'ut uk'ajol ri Abram, k'o are' pa Sodoma, ri are' xuquje' ronojel ri uq'inomal, xk'am b'ik. 13 Jun chke rixkwinik xanimaj uloq xuya' k'u ub'ixkil che ri Abram ri ajHebreo, ri k'o pa ri k'achelaj rech ri Mamré ri ajamorreo. Ri Mamré rachalal ri Esol xuquje' ri Aner, aretaq wa' ri rachilam ri Abram. (Gèn. 14:12-13)

Kaqil waral chi ri Abram terne'm kumal jun jupuq achijab'. Chupam wa' we q'ij ri' rajawik wi na chi xa xka'n jun rumal chi ri k'ax ri tajin kab'an chke kumal ri k'ulel, o rumal ri ropanem ri k'ulel, xuquje' aretaq ek'ya man k'ax taj kakito' kib'. We man je' kkano, kakijitz'aj kib' ri' kitukel. Qasak'ij ampe ri cap. 14 ver. 14 rech ri Génesis:

14 Aretaq ri Abram xuto chi ri ch'ut uk'ajol xyut b'ik, xeb'umulij 318 achijab' ri etijotal che ch'oj ri ilom kiwach cho rachoch, konojel k'ut xeb'e che koqotaxik ri ajawinelab' k'a xe'opan na pa ri tinamit Dan. (Gen. 14:14)

Ri kub'an chke chi kqakajmaj kib' che, are ri uq'alajisaxik chaqawach ri uq'inomal ri Abram. Chupam ri rachoch xkowin che kimulixik e 318 achijab'. Wa' we ri' man kajilax tä ixoqib' kuk', ri ak'alab', xuquje' ri tata'ib'. Man xaqxu'täk'ula' xane' ri are' tajin kub'an xuquje' uk'ay chupam ri k'olib'al ri' kuk' nimaq taq jupuq wakax, ri e'are' taq are' tikownaq. Keb'uk'am k'u b'i taq ri rachijab' xuquje' keb'utarnej k'u b'i taq ri e'uk'ulel keb'ujacha' k'u k'a pa Dan ri kkanaj chumox q'ab' q'ij. Qasak'iy ampe chupam ri Gènesis, Cap. 14, ver. 15, je' wa' kub'ij:

15 Pa ri chaq'ab' k'ut ri Abram xuquje' ri rajch'ojab' xeb'eqaj k'u pakiwi' ri k'ulel xekich'ak k'ut, xekoqotaj b'ik k'a pa ri tinamit Hobá, ri k'o ajsik che ri Damasco. (Gen. 14:15)

Chi' ku'b'ij wi chqe chi xekiterne'j k'u b'i k'a pa Damasco. Ri lal kuya' kil la chupam ri mapa la chi wa' we k'olib'al ri' sib'alaj nim. Ri kaqilo, chi ri xub'an ri Abram waral, arela chi xujach kiwach ri epatnil taq re. Jun japuq kekich'ay chikij ri kik'ulel. Ri jun jupuq chik kekiternej pataq kixkut, tek'uri' kekich'ayo aretaq ketzalij uloq ri kik'ulel aretaq kakitij kichuq'ab' kuk' ri nab'e jupuq. Ri xuya' wa' we jun chomanik ri' chke, xub'an che ri Abram chi xuch'ak wa' we ch'oj ri'. Xkowin k'u chke, chi xujach kiwach xuquje' xeb'animaj b'i chupam ri chaqij uwosaq, xuquje' xeb'ekiya' kanoq ri ekichapom b'ik ruk' xuquje' ri jastaq ri kik'amom b'ik. Qasak'ij ampe ri ver. 16, jas ri kub'ij:

16 Xa je ri' xkowinik xumaj kan ri jastaq chke xuquje' ri uk'ajol ri uchaq, ruk' ronojel ri jastaq re, ri ixoqib' xuquje' ri nik'yaj winaq chik. (Gen. 14:16)

Qas q'alaj chi tajin kakik'am b'i taq ri achijab' che kiloq'om pataninelab'. Ri Abram k'ut eturom taq wa' we winaq ri'. Pune' q'alaj chi ri Abram xub'an wa' are' rumal ri Lot ri ch'ut uk'ajol xuquje' ri eralk'wal ri ek'o chikixo'l ri e'are'. Are' wa' uk'ux chi ronojel ri jastaq ri' tz'ib'atal waral. Kaqi'l k'u na jun uk'ux chik aretaq kaqaq'is ri qatijonik uk' alaq. Xane' man k'o tä jun cap. ri kelkanoq rumal chi chkijujunal chke k'o jun uk'ux. Wa' we jun capitulo ri' qas utz kub'an ruk' ri uk'aslamal ri Abram, xuquje' sib'alaj nim ub'anik chi kaqetamaj. Qask'ij ampe ri vers. 17-20:

17 Aretaq ri Abram xtzalij uloq che uch'akik ri Quedorlaómer xuquje' ri ajawinelab' ri ek'o ruk', ri ajawinel rech ri Sodoma xel uloq che uk'ulaxik pa ri lyanik ri ub'inam Save, kaqab'ij che pa ri ulyanik ri ajawinel. 18 Are k'u ri Melquisedec, ri ajawinel re ri tinamit Salem xuquje' ukojol tab'al toq'ob' ri Ajawaxel ajchikaj, xuchij kaxlanwa xuquje' uwal uva che. 19 Te k'u ri xutewchi'j ri Abram ruk' taq we tzij ri': ;Are' b'a ri Dios ajchikaj, rixb'anow ri kaj ulew, katewchi'n ri Abram! 20 ;Tewchib'al b'a ri Dios ajchikaj, ri xujach ri ak'ulel pa q'ab'! Ri Abram k'ut xuya' ri lajulil che ri jas taq. (14:17-20)

Xelk'u'uloq ri ajawinel re Sodoma che uk'alaxik. Jun china xeluloq che uk'ulaxik ri Abram are jun utz jasech wa' chi keluloq. Qila' k'ampe ri awinel re Sodoma kuya' ri Abram pa jun k'axk'olil rumal chi kuchi'j jun taqchib'al mak che.

Qachomaj uj chi chi' qonojel chqe chi k'o jun qak'atow chi'aj. Nab'e jasech, ¿Jawije' chi' xpewi ri achi Melquisedec? Xaq tetalik kopan chpam taq ri uxaq ri Biblia karesaj uloq kaxlanwa xuquje' uwa'l uva, kuk'am uloq jun tewchi'b'al che ri Abram, tek'uri', kelchik chupam taq ri uxaq ri Ti'ox Tz'ib'. Are wa'. Kelchi k'u uloq jun k'atow chi'aj chik: ¿Jawije' chi' xpewi xuquje' jawije' ke' wi, jas uchak? Xaq xuwi ri qeta'm chrij chi ri are' are ajawinel re ri tinamit Salem xuquje' kojol tab'al toq'ob' re ri Nimalaj Dios Ajchikaj.

Jun k'atow chi'aj chik, ¿Jas xub'ano chi xuch'ob' uwach ri Nimalaj Dios Ajchikaj? Kaqab'ij che, chi xuta' che jun winaq, xuquje' xuta' pa jawije' k'olib'al. Xuch'ob' ri', rumal ri Nimalaj Dios ajchikaj, rixb'anow ri kaj ulew. Pa jun tzij chik xuch'ob' uwach ri K'aslik Dios ri uDios ri Gènesis 1, Ri uDios ri Noè, ri uDios ri Enoc. Are wa' ri xa jun Dios. Man xa tä jun nawal ajchi' cho ri uwachulew.

Chupam ri uwuj ri achi Lupole, ri utz'ib'an chrij ri wuj Gènesis kub'ij chi jix jawije' kixe' wi xawi jun Dios k'olik (Monoteïsmo). Chupam ri uwuj ri Dr. Zwamer "Ri uxe'al taq ri q'ijlanik" (El origen de la Religión" kub'ij chi wa' q'alajisam wi chi k'owi'uloq ri kab'ixik chi xa jun Dios k'olik (Monoteïsmo) Aretaq maja' keluloq ri kab'ixik chi ek'ya diosib' ek'olik (Politeïsmo). Pa keb' oxib' tzij chik, konojel ri achijab' k'o wi jun kichomanik chrij ri Dios ri Qastzij Dios xuquje' ri k'aslik Dios. Chupam ri uwuj ri Pablo chke ri ajromanos cap. 1 ver. 21 kub'ij: Ri e'are' ketamam uwach ri Dios, man kiq'ijilaj tä k'ut jacha' Dios, xuquje' man xkiya' taq tä malty'oxinik che xane' are' xeqaj che uchomanik ri xaq tonto' taq jastaq, xuquje' ri troxälaj kichomanik xkanaj kan pa q'equmalil.

Kub'ij ri Pablo chi rumal wa' ri e'are' xkichip uq'ilaxik taq jastaq ri eb'anom rumal ri Ajawaxel. Pune' jeri', kuriqtaj waral ruk' jun achi ri kinimal kojol tab'al toq'ob'. Are kinimal kojol tab'al toq'ob' rech ri uwachulew pataq kan ri q'ij ri'. K'o jun retamanik chrij ri Qastzij Dios xuquje' k'aslik Dios. Kopanik xuquje' kuk'am b'i kaxlanwa xuquje' uwal uva che ri Abram. Are taq wa' we jastaq ri' kakoj che ri uwa'im ri AJAWAXEL. Xuquje' kaqa'n jun k'atow chi'aj chb'bil qib': ¿Jas chrij tajin kachoman wi, xuquje' joropa ri reta'm ri Melquisedec?

Oxib' mul kanatax ri Melquisedec chupam ri Tyox Tz'ib'. Waral kaya' chaqawach jacha' tzijob'elil. Tek'uri', kanatax chupam ri Salmo 110, chila' k'ut kajach chaqawach jacha' tzij ri b'im uloq. Je' wa' kub'ij ri Salmo 110:4: *Qas*

xub'ij k'u ri Jehova, man kutzalij tä k'u utzij: At ri' ri kojol tab'al toq'ob' chb'e q'ij saq jas ri utaqanik ri Melquisedec.

Kanatax jujun taq mul xuquje' chupam ri wuj Hebreos, xuquje' aretaq kujopan chila' che ri qatijonik, k'ya k'u wa' ri qatzijoj na chrij ri tata' ri' ri Melquisedec. Ri Hebreos cap. 7 vers. 3, je' wa' k'ub'ij: *Man k'o tä unan, man k'o tä utat, man q'alaj taj jachin uxe'l; man k'o tä uchapletajik uloq ri uq'ijol, man k'o tä uk'isik ri uk'aslemal, xane' je' ub'anik b'anom jas ri Ralk'wal ri Dios, tza kojol tab'al toq'ob' chb'e q'ij saq.*

Tek'uri' kaqach'ob'o jasche man k'o tä kab'ix chrij rixpewi. Man k'o tä kab'ix chrij ri unan, utat, sib'alaj kajamb'al rilik rumal chi ri wuj Gènesis are jun wuj ri kach'aw chrij taq ri komon ja. Sib'alaj utz karilo katzijon chrij ri kixe'l taq ri komon ja, aretaq k'u kanatax jun achi ri nim ub'anik, are uk'ajol ri tata' ri' o jewa' ne' ri kelwi; jun taq tzij wa' ri sib'alaj ch'ob'tal uwach ri kaqariq chupam ri wuj Gènesis. Xane' man k'o tä kab'ix chrij riunan, utat ri Melquisedec. Ri wuj rech Hebreos qas kuq'alajisaj chi man k'o tä kab'ix chrij wa' ri elinoq wi uloq, rumal chi ri uchak ri Cristo re kojol tab'al toq'ob', k'a aretaq xuchip b'ik, are je' jas ri utaqanik ri Melquisedec. Ri uxajik upam ri uchak ri Cristo re kojol tab'al toq'ob', are je' kub'an che jas ri xub'an ri Aaròn, jas ri Qajawal Jesucristo are jun tab'al toq'ob' ri kachajirisaxik xuquje' ri Are' xok chupam ri k'olib'al ri sib'alaj tastalik rech kuya' rib' Are' chb'il rib'. Pune' jeri' ri Qajawal Jesucristo man k'o tä uchapletajik xuquje' man k'o tä uk'isik taq ri uq'ij, xajeri' are je' jas ri utaqanik ri Melquisedec. Kaqak'is utzam wa' ri qatzij chrij wa' we ri' chupam ri jun qachak chik, we jewa' kàraj ri Dios. Rech kak'ulmataj wa', are ri qach'awem puwi' alaq, ¡Kuya' tä k'una ri nimalaj utewchi'b'al paw'i alaq!